

Eldre fedre medfører økt abortrisiko

Gravide har nesten dobbelt så stor risiko for sene spontanaborter dersom barnefaren er over 50 år, sammenliknet med svangerskap der han er yngre (Am J Epidemiol 2004; 160: 1214–22). Det viser resultatene fra en dansk undersøkelse av over 20 000 gravide. Risikoen for abort var økt allerede hvis mannen hadde passert 45 år, og aborten skjedde ofte sent i svangerskapet.

Den økte abortfrekvensen skyldes sannsynligvis at kromosomene i spermier hos eldre menn oftere inneholder mutasjoner.

Snus og hjerteinfarkt

Tidligere studier av en mulig sammenheng mellom kardiovaskulær sykdom og snusbruk har gitt sprikende resultater. I en pasient-kontroll-studie fra Stockholm og Västernorrland undersøkte forskere om langtidsbruk av snus hadde effekt på risikoen for hjerteinfarkt (Epidemiology 2005; 16: 12–6).

Om lag 1 400 menn i alderen 45–70 år som hadde hatt hjerteinfarkt i årene 1992–94, ble sammenliknet med ca. 1 800 kontrollpersoner. Kontrollpersonene og mennene som overlevde infarkt gjennomgikk en medisinsk undersøkelse tre måneder etter inklusjon. Informasjon om snusing, røyking, hypertensjon og andre faktorer ble hentet fra spørreskjema og telefonintervju.

Etter å ha justert for bl.a. alder og røyking var det ingen økt risiko for myokardinfarkt for snusere. Blant kontrollpersonene var det en sterk sammenheng mellom forbruket av snus og kardiovaskulære risikofaktorer som røyking, hypertensjon og høy kroppsmasseindeks (BMI).

Morsmelk gir litt lavere blodtrykk

Selv om det ut fra flere studier er antydnet at brystnærte barn har mindre tendens til å utvikle hypertensjon enn dem som ernæres med kunstige melkeprodukter, viste en metaanalyse fra 2003 kun en beskjeden effekt (BMJ 2003; 327: 1189–92). Nå har en gruppe britiske forskere gjort en ny metaanalyse av 15 studier med 17 500 personer (Am J Epidemiol 2005; 161: 15–26).

Forskerne fant stort sett det samme som i forrige metaanalyse. Det systoliske blodtrykket var litt lavere hos brystnærte barn (–1,4 mm Hg; 95 % KI –2,2 – –0,6), men effekten var mindre i større studier (> 1 000 personer). En liten reduksjon ble også påvist for diastolisk blodtrykk, og denne effekten var uavhengig av størrelsen på studien.

Mekanismene er ukjente, men det er tidligere vist at barn som får morsmelk, blir høyere enn andre.

Prostatektomi eller strålebehandling ved prostatakreft?

Fordelene ved strålebehandling fremfor prostatektomi ved lokalisert prostatakreft blir mindre med tiden.

I en studie fra USA fikk 901 og 286 menn i årene 1994–95 utført henholdsvis radikal prostatektomi og strålebehandling (1). Mennene var 55–74 år gamle og hadde klinisk lokalisert prostatakreft. Generelle aspekter av helserelatert livskvalitet og behandlingsspesifikke bivirkninger, som problemer med vannlating, tarmfunksjon og seksualitet, ble vurdert innen seks måneder etter behandling samt etter to og fem år.

Etter to år rapporterte 82 % av de prostatektomerte impotens, mot 50 % av de strålebehandlede. Etter fem år var andelen med impotens henholdsvis 79 % og 64 % (OR 2,5; 95 % KI 1,6–3,8). Urininkontinens var hyppigere blant prostatektomerte pasienter, mens imperativ defekasjonstrang og hemoroider var vanligere blant strålebehandlede etter fem år.

– Selv om studien har en del svakheter, bl.a. ingen evaluering før behandling, har den et viktig budskap: Både prostatektomi og strålebehandling har langtidsbivirkninger som affiserer pasientens naturlige funksjoner

og som hos enkelte kan føre til redusert livskvalitet. Imidlertid er det ikke forskjell i livskvalitet i de to gruppene. Dette må pasienten informeres om på forhånd. Legene må også informere om at man ikke med sikkerhet kan si om den valgte behandlingsformen forlenger pasientens liv, sier professor Sophie Fosså ved Radiumhospitalet.

– I femårsperioden 1997–2001 ble det i Norge gjort 880 prostatektomier og ca. 1 300 serier med kurativ strålebehandling. Forhåpentligvis kan det landsomfattende registeret i regi av Norsk Program for Prostata Cancer sikre en kartlegging av bivirkninger og livskvalitet hos norske prostatakreftpasienter. Klinikere og pasienter trenger denne informasjonen ved valg av behandling av lokalisert prostatakreft, sier Fosså.

Erlend Hem

erlend.hem@medisin.uio.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Potosky AL, Davis WW, Hoffman RM et al. Five-year outcomes after prostatectomy or radiotherapy for prostate cancer: the Prostate Cancer Outcomes Study. J Natl Cancer Inst 2004; 96: 1358–67.

Genvariant bedrer respons på depresjonsbehandling

Depresjon er satt i sammenheng med unormal regulering av den endogene kortisolbalansen. En enkeltnukleotidpolymorfisme gir muligens hyppigere depresjon, men samtidig bedre effekt av antidepressiv behandling.

Deprimerte pasienter har varierende antall depressive episoder og forskjellig respons på medikamentell behandling. Lite er kjent om mekanismene for dette. Mennesker som er plaget med depresjon, har ofte forhøyede nivåer av kortisol, noe som er satt i sammenheng med redusert negativ tilbakemelding i hypothalamus-hypofyse-binyrebarkaksen (HPA-aksen) og redusert glukokortikoidreseptorsensibilitet.

I en studie fra Tyskland ble enkeltnukleotidpolymorfismer i flere ulike gener analysert hos deprimerte personer og i kontrollgrupper (1). Forskerne fant at deprimerte som var homozygote for én bestemt variant i FKBP5-genet, fikk signifikant raskere effekt av antidepressiver, men også flere depressive episoder. Resultatene var uavhengige av hvilken type medikament pasientene hadde brukt.

– Resultatene må tolkes med forsiktighet. Forskerne undersøkte et større antall DNA-varianter i åtte gener. Dette innebærer risiko for falskt positive funn, selv om man har korrigert for multipel testing og har utført et lovende replikasjonsforsøk i et uavhengig pasientmateriale, sier professor Vidar M. Steen ved Senter for medisinsk genetikk og molekylærmedisin, Haukeland Universitetssjuehus.

– Den aktuelle polymorfismen i FKBP5-genet er lokalisert utenom kodende sekvens, i et såkalt intron, og har tilsynelatende ikke noen innvirkning på genaktiviteten. Så selv om det ble påvist at personer som er homozygote for denne genvarianten hadde økt nivå av FKBP5-proteinet i perifere lymfocytter, gjenstår det å forklare mekanismene for funksjonsendringen og den kliniske effekten, avslutter Steen.

Jens Bjørheim

jens.bjorheim@medisin.uio.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Binder EB, Salyakina D, Lichtner P et al. Polymorphisms in FKBP5 are associated with increased recurrence of depressive episodes and rapid response to antidepressant treatment. Nat Genet 2004; 36: 1319–25.